

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента на дисертацію

Пирога Віктора Володимировича

за темою: «Механізми венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Актуальність обраної теми дослідження

У контексті глобальних трансформацій інноваційні підприємства стикаються з низкою суттєвих викликів: економічна нестабільність, зміна інвестиційного клімату, високий рівень ризиків, трансформація джерел фінансування, посилення міжнародної конкуренції та нові підходи до організації бізнес-процесів. У таких умовах традиційні фінансові інструменти не забезпечують достатнього доступу до капіталу, тоді як венчурне фінансування стає ключовим механізмом підтримки інноваційного розвитку та технологічного прориву.

Аналіз ефективності механізмів венчурного фінансування набуває особливої актуальності, оскільки від результативності цього процесу залежить не лише успіх окремих інноваційних проєктів, але й конкурентоспроможність національної економіки в цілому. Підприємства, які мають доступ до венчурного капіталу, здатні швидше адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури, знижувати ризики комерціалізації розробок, масштабувати інновації та виходити на міжнародні ринки з вищою доданою вартістю.

Розвиток венчурного фінансування має не лише економічне, а й суспільне значення. Він сприяє створенню робочих місць, розвитку людського капіталу, зростанню науково-дослідного потенціалу та формуванню довіри інвесторів до українського інноваційного середовища. Ефективні механізми венчурного інвестування створюють умови для інтеграції науки і бізнесу, активізації трансферу технологій та підвищення ролі України у глобальній інноваційній екосистемі.

Таким чином, дослідження механізмів венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств в умовах глобальних трансформацій є критично важливим для формування дієвої системи підтримки інновацій, забезпечення їх фінансової життєздатності та сприяння сталому економічному розвитку держави.

***Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації***

Основні положення дисертації є науково обґрунтованими та належно аргументованими. Усі рекомендації автора відзначаються науковою коректністю та сформульовані на основі комплексного аналізу, що поєднує теоретичні узагальнення та практичні результати дослідження.

Висновки до розділів та узагальнені висновки дисертації є логічним підсумком виконаних завдань і містять елементи аналітичної оцінки, спрямованої на досягнення мети дослідження, що полягала у розробленні теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств.

У першому розділі дисертації автором розкрито теоретико-методологічні засади венчурного фінансування, уточнено понятійний апарат, систематизовано існуючі підходи та представлено власне бачення ролі венчурного капіталу в інноваційній економіці.

У другому розділі здійснено аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку венчурного фінансування в Україні, розглянуто динаміку основних показників інноваційної активності, проаналізовано інституційні та фінансові чинники, що впливають на розвиток венчурного ринку, а також оцінено значення основних міжнародних індексів для діагностики інвестиційного середовища.

У третьому розділі окреслено напрями удосконалення механізмів венчурного фінансування, розроблено пропозиції щодо формування ризик-орієнтованого підходу, активізації трансферу технологій, диверсифікації джерел капіталу та удосконалення інституційно-нормативного середовища.

Запропоновані механізми враховують потреби інноваційних підприємств та глобальні трансформаційні процеси.

Структура дисертації є логічною та послідовною, матеріали розділів викладені відповідно до мети та поставлених завдань, а сформульовані висновки є прямим результатом проведеного дослідження.

Викладене свідчить про високий науковий рівень дисертаційної роботи та достатню обґрунтованість наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, запропонованих автором.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розв'язанні науково-прикладної проблеми формування механізмів венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств, що враховують національну специфіку та сучасні виклики інноваційного розвитку економіки України. Основні результати, що характеризують новизну дослідження, полягають у такому:

Удосконалено:

- інституційну архітектуру венчурного фінансування яка на відміну від існуючих охоплює органи державної влади, незалежні регулятори, венчурні фонди, акселератори, науково-дослідні установи та представників інноваційного бізнесу, що дає змогу забезпечити узгодженість їхніх дій у процесі формування та реалізації інноваційної політики, створює умови для ефективної взаємодії між державним та приватним секторами, сприяє зростанню прозорості ринку венчурного капіталу та підвищенню результативності інвестицій у високотехнологічні проєкти;
- методичні засади оцінювання стартапів за ключовими критеріями (технологія або продукт, ринок, бізнес-модель, юридична структура, потенціал виходу, команда, репутаційний ризик), що на відміну від існуючих підходів передбачають застосування інструментів підтримки інноваційних проєктів на різних етапах їх життєвого циклу;
- науковий підхід до здійснення дорожнього картування стратегічних змін у системі індикаторів венчурного фінансування, яка

враховує галузеву та регіональну специфіку інноваційної діяльності та передбачає створення адаптивних моделей KPI для різних сегментів ринку, їх регулярне оновлення відповідно до технологічних, ринкових та регуляторних змін;

- методичний інструментарій прогнозування рівня венчурного фінансування, що охоплює трендові, однофакторні, багатофакторні та сценарні моделі, що дозволяє забезпечити комплексність оцінки, виявити закономірності динаміки та визначити можливі траєкторії майбутнього розвитку венчурного ринку.

Набуло подальшого розвитку:

- визначення поняття «венчурне фінансування інноваційної діяльності підприємств», яке ґрунтується на пайовому характері та високому ризику інвестицій, а й на беззаставності залученого капіталу, інтеграції управлінської, технологічної та мережевої експертизи інвестора та чітко прописаному механізмі виходу. Такий підхід полягає у поєднанні міжнародних стандартів із національними реаліями, що дозволяє адаптувати модель до українського ринку, де доступ до традиційних боргових ресурсів обмежений, а ключову роль у комерціалізації інновацій відіграє саме інтелектуальна підтримка венчурного інвестора;

- комплексна система моніторингу результатів венчурного фінансування, яка на відміну від існуючих включає етап «оновлення системи», передбачає адаптацію індикаторів під конкретний проєкт або фонд, забезпечуючи зворотний зв'язок усього циклу та підвищуючи ефективність прийняття рішень, а також базується на принципах циклічності, адаптивності й багатофакторності аналізу, що сприяє зростанню інвестиційної привабливості національної інноваційної системи;

- науково-методичний підхід до визначення ключових пріоритетів адаптації системи венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств, на відміну від існуючих, охоплює основні пріоритетні напрями трансформації інституційного, організаційного та фінансового забезпечення венчурного ринку, інструменти їх реалізації та очікувані фінансові результати

для підвищення ефективності залучення капіталу в інноваційну діяльність підприємств та зміцнення конкурентоспроможності національної економіки;

– концепцію взаємодії учасників венчурної інфраструктури, що ґрунтується на мережевому принципі кооперації між державними структурами, венчурними фондами, корпоративними інвесторами, акселераторами, університетами та інноваційними підприємствами та включає інтеграційну модель партнерства з урахуванням стадій розвитку стартапів й функціональної ролі кожного суб'єкта, з метою підвищення ефективності передачі знань, скорочення трансакційних витрат та формування стійких каналів фінансування інноваційної діяльності.

Дисертація Пирога Віктора Володимировича за рівнем наукової новизни, змістом, логікою викладення матеріалу, проведеними узагальненнями, висновками та пропозиціями є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке містить вирішення актуальної наукової проблеми: обґрунтування та удосконалення механізмів венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств з метою підвищення їх інноваційної спроможності та інтеграції у глобальний інноваційний простір.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому

Дисертація Пирога Віктора Володимировича є самостійним та завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному науковому рівні. Робота відзначається ґрунтовністю, системністю викладу, високим рівнем теоретичного узагальнення, науковою самостійністю та творчим підходом до розв'язання актуальних проблем венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств. Достовірність отриманих результатів підтверджується логічною структурою дослідження та узгодженістю висновків із поставленими завданнями.

Основні результати дисертаційного дослідження відображені у 10 наукових публікаціях, серед яких: 6 одноосібних статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у співавторстві та 4 тези доповідей за матеріалами міжнародних та всеукраїнських конференцій. Сукупний обсяг публікацій

становить 5,12 друкованих аркушів, з яких 4,51 друкованих аркуша належать особисто авторіві.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

1. У роботі обґрунтовано актуальність оцінювання ефективності інвестиційної політики підприємств (с. 144-177), що справді є важливим у сучасних економічних умовах. Разом з тим, певної деталізації потребує опис механізмів практичної імплементації запропонованих принципів, оскільки на рівні окремих підприємств їх застосування може відрізнятися залежно від галузевої та організаційної специфіки.

2. Позитивною стороною дослідження є використання системного підходу до фінансово-економічної оцінки інвестицій із застосуванням сучасних аналітичних показників (с. 80-84). Разом з тим, дискусійним залишається питання практичної апробації авторських рекомендацій в умовах інформаційної обмеженості та ринкової турбулентності, що може впливати на точність результатів інвестиційного аналізу.

3. Запропонований автором концептуальний інструментарій має потенціал подальшого вдосконалення (с.197-199), зокрема шляхом його адаптації до підприємств різних масштабів та форм власності. Це дозволило б розширити прикладне значення отриманих результатів та у свою чергу підвищити універсальність наукових розробок.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер та не знижують загальної наукової цінності та завершеності дисертаційного дослідження.

Значення дослідження для науки і практики та напрями його використання

Автор дисертаційної роботи ґрунтовно розкрив проблематику досліджуваної теми, переконливо обґрунтував вибір наукового напрямку та підтвердив її актуальність у сучасних умовах. Отримані результати вирізняються науковою новизною, оскільки містять положення, що розширюють існуючі уявлення про механізми венчурного фінансування

інноваційної діяльності підприємств та формують основу для подальших наукових досліджень у цій сфері.

Практичне значення роботи полягає в можливості застосування запропонованих автором підходів у процесі удосконалення організаційно-економічних механізмів венчурного інвестування, у діяльності інноваційних підприємств, венчурних фондів та державних інституцій, що формують політику підтримки інноваційного розвитку. Результати можуть бути використані при підготовці стратегічних програм розвитку, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти економічного профілю.

Структура та логіка викладення матеріалу забезпечують цілісність дослідження, а сформульовані рекомендації мають прикладний характер і здатні сприяти підвищенню ефективності інноваційної діяльності підприємств в Україні.

Висновок. Наукові результати проведеного дисертаційного дослідження Пирога Віктора Володимировича на тему «Механізми венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств» дали можливість авторові сформулювати обґрунтовані висновки та пропозиції як теоретичного, так і прикладного характеру. Представлена дисертація є завершеною науковою роботою у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що відзначається цілісністю, науковою новизною та практичною значущістю.

Отже, за актуальністю, ступенем наукової новизни обґрунтованістю наукових положень та практичною цінністю одержаних результатів, дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Пирога Віктора Володимировича за темою: «Механізми венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами, внесеними

згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її автор Пирог Віктор Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

РЕЦЕНЗЕНТ:

Декан денної та заочної форми навчання
Навчально-наукового інституту управління,
економіки та бізнесу
ПрАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія
управління персоналом»,
кандидат економічних наук, доцент

Юлія МАЗУР